

תרשים זרימה:
יישום חוק החינוך המיוחד –
תהליך הטיפול והליווי המלא: מיצוי
והכלה, ועדות שילוב, השמה, ערר,
שיבוץ.

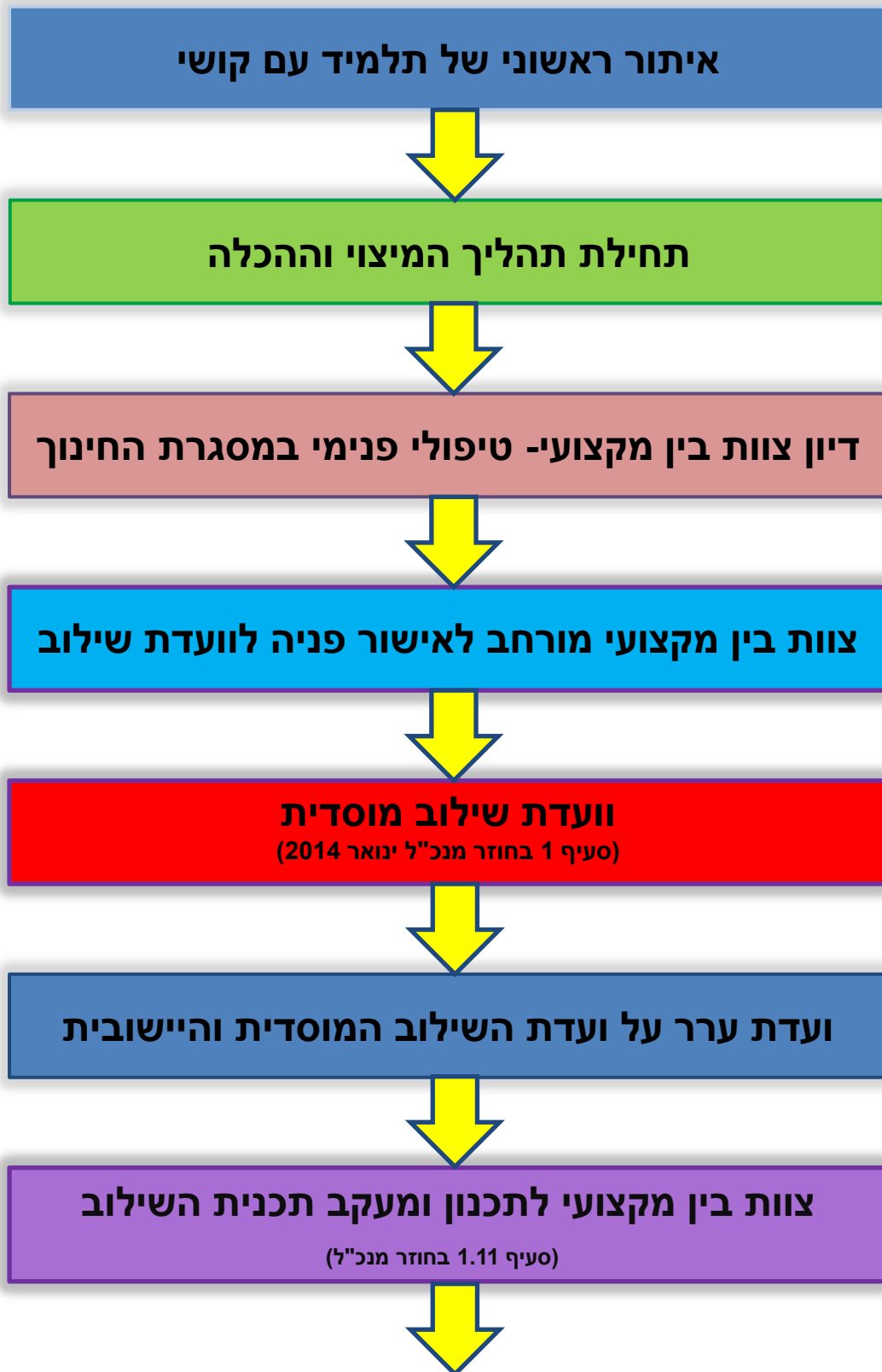
לפי מתווה חוזר מנכ"ל משרד החינוך
מס' 1.2-42 (ינואר 2014)

המטרה: (מתוך חוזר מנכ"ל) "לקבל החלטות חינוכיות מיטביות ומשמעותיות בעניינם של תלמידים בעלי צרכים מיוחדים.. תוך קידום דיון אחראי ומכבד.. יצירת תשתית לשיח מסוג זה ולהליך שיטתי מקצועי בכל הקשור לאיסוף המידע על רמת תפקודו של התלמיד, להתאמה ולביצוע של תכניות ההתערבות בו".

מוגש על ידי: צוות החינוך המיוחד הארצי בשפ"ח.
מעודכן לינואר 2015

המצגת היא תרשים זרימה סכמטי ומתעדכן להמחשת תהליך המיצוי וההכלה, השילוב, וההשמה אשר בחוזר המנכל. היא אינה אמורה להחליף עיון מעמיק בחוזר זה.

(לפירוט כל נושא – יש להפעיל המצגת ולהקליק על המלבן)

וועדת שילוב יישובית כמאשרת לוועדת השמה

(סעיף 1.13 / 1.9 בחוזר מנכ"ל ינואר 2014)

ועדת השמה

(סעיף 2 בחוזר המנכ"ל)

ועדת ערר

(סעיף 3 בחוזר המנכ"ל)

ועדת שיבוץ

(חוזר מנכ"ל אוכלוסיות מיוחדות 1.2-19 אפריל 1999)

העברה מחינוך מיוחד לחינוך רגיל

(סעיף 2.2.4 בחוזר המנכ"ל)

איתור ראשוני של תלמיד עם קושי

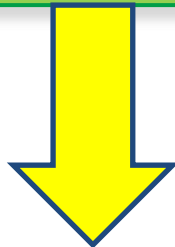
זוהה קושי של תלמיד על ידי איש צוות חינוך, הורה, פסיכולוג, או התלמיד עצמו, לאחר שיושמו תהליכי מיפוי ואיתור מסודרים.

שלב המיצוי וההכלה
(מתחילת תהליך המיצוי וההכלה ועד ועדת שילוב)
נדרש יידוע והסכמת הורים בתהליך.
שלב זה נמשך שנה לפחות.

תחילת תהליך המיצוי וההכלה

על בסיס האיתור תבנה בחינוך הרגיל תכנית התערבות וטיפול אישית מתועדת ומבוקרת, באחריות מנהל בית הספר או הגן, והפיקוח הכולל, ובהשתתפות פסיכולוג חינוכי (במסגרות המקבלות רמת שירות פסיכולוגי א').
שלב המיצוי וההכלה נמשך שנה לפחות וכולל בניית תוכנית עבודה לילד, מעקב ובקרה.

חזרה
לתרשים
זרימה

שלב המיצוי וההכלה
(מתחילת התהליך ועד ועדת שילוב)
גדרש יידוע והסכמת הורים בתהליך.

דיון צוות בין מקצועי- טיפולי פנימי במסגרת החינוך

מטרה: העמקת תכנית הטיפול וההתערבות האישית במסגרת החינוך ובבית, כולל מעקב, בקרה, ושינוי לפי הצורך.

משתתפים: מנהל מסגרת החינוך/ מחנך/ יועץ/ פסיכולוג/ מטפלים/ הורים – לפי הנהוג במסגרת.

צוות בין מקצועי מורחב לאישור פניה לוועדת שילוב.

מטרה: להעריך יעילות ומיצוי תכנית המיצוי וההכלה האישית ממשאבי החינוך הרגיל, כולל היועצות עם גורמים מקצועיים נוספים הקשורים למסגרת – היועץ, הפסיכולוג, מדריכים מקצועיים – והתערבות מתמשכת באמצעות תכניות חינוכיות אחרות הקיימות במסגרת, טרם ההפניה לוועדת שילוב. מטרה נוספת – לקבל תמונה מערכתית על שכיחות הקשיים ויעילות המיצוי וההכלה במערכת.

משתתפים: צוות בין מקצועי של המסגרת, מפקחת כוללת.

חזרה
לתרשים
זרימה

שלב המיצוי וההכלה
(מתחילת התהליך ועד ועדת שילוב)
נדרש יידוע והסכמת הורים בתהליך.

וועדת שילוב מוסדית (סעיף 1 בחוזר מנכ"ל ינואר 2014)

תוצרים אפשריים:

1. החלטה על זכאות תלמיד לקבל שירותי חינוך מיוחד במסגרת תכנית השילוב בשל לקות משמעותית (אחרי שנה לפחות של מיצוי והכלה בחינוך הרגיל).
2. זכאות לתמיכה מסוג סייעת לפי קריטריונים ורמת התפקוד של התלמיד.

3. החלטה כי התלמיד אינו זכאי לשירותי החינוך המיוחד במסגרת תכנית השילוב, וכי ימשיך לקבל תמיכה וסיוע ממשאבי החינוך הרגיל כחלק מתהליך המיצוי וההכלה.

4. בדיקת תהליך מיצוי האפשרויות ממשאבי החינוך הרגיל ומתכנית השילוב, והחלטה על הפניית תלמיד לוועדת השמה.

מיועד ל: תלמידים בעלי לקות משמעותית/ תלמיד שהוחלט בוועדת השמה כי ילמד בחינוך הרגיל/ תלמיד שעבר מחינוך מיוחד לרגיל בהסכמת הצוות החינוכי והוריו.

מסמכים נדרשים:

מסמך קביל על ידי פסיכולוג המערכת (במסגרת המקבלת שירות פסיכולוגי מרמה א' ובתנאי שהפסיכולוג הכיר את הילד והיה שותף לתהליך המקדים להפניה), או מסמך קביל שנכתב על ידי איש מקצוע מוסמך חיצוני למערכת החינוך (נספח 3.1 בחוזר המנכ"ל) + חוות דעת חינוכית + דוח תכנית המיצוי וההכלה + בדיקות ראייה ושמיעה.

יכתב פרוטוקול והפסיכולוג יחליט על אפיון הלקות בשיתוף חברי הוועדה. החומר כולו ישמר בשפ"ח לאחר הוועדה. בהעדר פסיכולוג (רמת שירות ב-ג) יו"ר הוועדה יחליט על אפיון הלקות בהתייעצות עם חברה.

(המשך) ↩

שלב המיצוי וההכלה
(מתחילת תהליך המיצוי וההכלה ועד ועדת שילוב)
נדרש יידוע והסכמת הורים בתהליך.

וועדת שילוב מוסדית - המשך (סעיף 1 בחוזר מנכ"ל ינואר 2014)

משתתפים:

בגנים

הורים/ התלמיד לפי שיקול דעת ההורים/ מפקחת (יו"ר)/
נציג מתי"א/ פסיכולוג הגן/ נציג אגף החינוך/ איש מקצוע
נוסף לפי הצורך.

בבתי"ס-

הורים/ התלמיד לפי שיקול דעת ההורים/ מנהל בית הספר
(יו"ר)/ מחנך/ נציג מתי"א/ פסיכולוג המסגרת (ברמת
שירות א') או יועץ (ברמת שירות ב'-ג')/ איש מקצוע נוסף
לפי הצורך.

לתלמיד במעבר מגן ליסודי או מיסודי לחט"ב – רצוי גם
נציג המסגרת הקודמת.

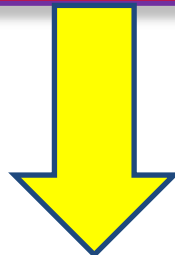
מפנה:

הורה/ מסגרת החינוך/ ועדת השמה/ רשות החינוך.

לוח זמנים:

הגשת בקשות לוועדה עד סוף פברואר/ דיון במועמדים
לוועדת השמה עד סוף מרץ/ דיון בשאר התלמידים – עד
15 למאי/ דיון בתלמידים במעבר ממסגרת למסגרת-
מוקדם ככל האפשר בשנת הלימוד במסגרת החדשה.

חזרה
לתרשים
זרימה

שלב המיצוי וההכלה
(מתחילת התהליך ועד ועדת שילוב)
גדרש יידוע והסכמת הורים בתהליך.

ועדת ערר על ועדת השילוב המוסדית והיישובית
תקיים בוועדת ההשמה, בנוכחות התלמיד והוריו, ללא
נוכחות המשתתפים בוועדת השילוב.

חזרה
לתרשים
זרימה

שלב המיצוי וההכלה
(מתחילת התהליך ועד ועדת שילוב)
נדרש יידוע והסכמת הורים בתהליך.

צוות בין מקצועי לתכנון ומעקב תכנית השילוב (סעיף 1.11 בחוזר מנכ"ל).

מטרותיו:

- קביעת סוגי התמיכה, אופן מתן התמיכה, ומספר השעות.
- מעקב אחר ביצוע התכנית החינוכית יחידנית.

סוגי התמיכה:

- הוראה ולימוד.
- אבחון והדרכת הצוות בעקבותיו.
- תמיכה בתחום הרגשי/ התנהגותי/ נפשי על ידי מומחים.
- התאמות בתכנית הלימודים, במכשור, במעברים בין מסגרות, בין נושאי לימוד, ובין פעילויות במסגרת החינוכית, ובסביבת הלמידה.
- סייעת.

משתתפים:

בגני ילדים: נציג המתי"א (מרכז עבודת הצוות) מנהל הגן, פסיכולוג הגן (ברמת שירות א') עובד הוראה מהחינוך המיוחד (גננת שילוב, מומחה תחום) ניתן להזמין את המפקחת, מנהל המרכז הטיפולי.

בבתי הספר: מורה לחינוך מיוחד (מרכז עבודת הצוות), מחנך, עובד הוראה מתחום החינוך המיוחד, ניתן להזמין את: פסיכולוג בית הספר (ברמת שירות א'), או יועץ, נציג מתי"א, מנהל מרכז טיפולי, איש מקצוע נוסף לפי שיקול מנהל בית הספר.

לוח זמנים:

הכנת תח"י- עד 15 במאי. גמר הערכות מתי"א לביצוע תכנית השילוב- עד 10 ביוני. סיום קביעת דרכי היישום של התח"י- עד סוף אוקטובר. הגשת בקשות לסייעת לתלמידים חדשים- עד סוף אוקטובר.

חזרה
לתרשים
זרימה

שלב המיצוי וההכלה
(מתחילת התהליך ועד ועדת שילוב)
נדרש יידוע והסכמת הורים בתהליך.

וועדת שילוב יישובית כמאשרת לוועדת השמה

(סעיף 1.13 / 1.9 בחוזר מנכ"ל ינואר 2014).

תוצרים אפשריים:

1. בדיקת מיצוי אפשרויות הטיפול ממשאבי החינוך הרגיל ומתכנית השילוב, החלטה על הפניית תלמיד לוועדת השמה.

2. דחיית הבקשה להפנות את התלמיד לוועדת השמה, והחלטה על המשך שירותי חינוך מיוחד במסגרת תכנית השילוב.

מיועד ל:

תלמידים שהצוות הבין מקצועי במסגרת החינוך או ועדת השילוב המוסדית שקל כי מיצו את הליכי ההמיצוי וההכלה והשילוב, ועדיין אינם מצליחים לתפקד בחינוך הרגיל.

מסמכים נדרשים:

לא הוגדר (נוהל חדש, אין בו פירוט לגבי מעורבות השפ"ח).

משתתפים:

מנהל מחלקת החינוך, הפיקוח על החינוך הרגיל, הפיקוח על החינוך המיוחד, מנהל המתי"א, צוות רב מקצועי בקהילה: קב"ס, שירותי רווחה, ופקיד סעד.

מפנה: מנהל מסגרת החינוך, לאחר אישור המפקח.

לוח זמנים: לא יאוחר מ 31 במארס.

חזרה
לתרשים
זרימה

הפניה לוועדת השמה מותנית בקיום טיפול של שנתיים לפחות (שנה מיצוי והכלה+ שנה שילוב), פרט למקרים בהם ועדת שילוב החליטה על הפניה ישירה לוועדת השמה.

ועדת השמה (סעיף 2 בחוזר המנכ"ל)

תוצרים:

- החלטה על זכאות/ אי זכאות תלמיד בעל צרכים מיוחדים בגיל 21-3 שנה, בעל לקות משמעותית, לחינוך המיוחד.
- אפיון לקות ואפיון לקות לשיבוץ (על ידי הפסיכולוג החינוכי בהתייעצות עם חברי הוועדה).
- החלטת ועדת ההשמה כוועדת ערר על החלטות ועדת השילוב המוסדית.
- פרטיכול הוועדה.

הוועדה תדון ב:

- תלמידים בעלי צרכים מיוחדים לפני השמה, ותלמידים הלומדים בחינוך המיוחד ונמצאים במעבר בין חטיבות גיל או מסגרות חינוך בחינוך המיוחד.
- ניתן להחליט ללא התכנסות הוועדה אודות תלמידים בעלי לקות מורכבת (פיגור, אוטיזם, הפרעות נפשיות, נכות פיזית..) לפי בקשת ההורים בצירוף מסמכים קבילים, באישור מנהל אגף החינוך, ולאחר המלצת השירות הפסיכולוגי, ומפקח החינוך המיוחד.

מפנים: הורים, איש סגל החינוך, רשות חינוך מקומית כולל פקידת הסעד, ארגון ציבורי, ועדת שילוב מוסדית.

משתתפים:

נציג אגף החינוך (יושב ראש), הורים, רצוי גם התלמיד, מפקחת כוללת ומפקחת חינוך מיוחד, פסיכולוג חינוכי, רופא ילדים, עובד סוציאלי, נציג הורים. חברי הוועדה ממונים על ידי שר החינוך. ועדה היא חוקית בנוכחות יו"ר (נציג הרשות) מפקח ח"מ ופסיכולוג השפ"ח.

 (המשך)

ועדות השמה - המשך (סעיף 2 בחוזר המנכ"ל)

מסמכים נדרשים:

שאלון הפניה חתום עלי ידי מפקח והורים, מסמכים מקצועיים קבילים- חוות דעת רפואיות ופסיכולוגיות, בדיקות ראייה ושמיעה, פרטיכול והחלטת ועדת השילוב. המסמכים ישמרו בשפ"ח לאחר הדיון.

יוצא דופן - בגיל הרך בלבד: 1. באבחנה של עיכוב שפתי או התפתחותי – מסמך קביל של קלינאית תקשורת או מרפאה בעיסוק, באישור מומחה לנוירולוגיה של ילדים ולהתפתחות הילד. אין הכרח בחוות דעת של פסיכולוג. 2. במקרה של עיכוב התפתחותי בתחום הטיפקודי והשפתי כאחד- הגורם המאבחן הקביל הוא רופא מומחה בנוירולוגיה של ילדים ובהתפתחות הילד, או פסיכולוג (חינוכי/התפתחותי) + מומחה להפרעות תקשורת או מרפא בעיסוק.

לוח זמנים:

הגשת בקשות לוועדה עד 31 במארס. סיום הדיונים – עד 15 במאי, העולים לכתה א'- עד 31 במאי.

עדכון השמה:

נדרש עדכון השמה בחינוך המיוחד כל שלוש שנים, ובמעברים בין חטיבות גיל רך- יסודי- חט"ב- תיכון.

המסמכים הנדרשים לעדכון: (עדכון חוזר מנכ"ל 6.4.2014)

דו"ח חינוכי וסיכום התערבות פסיכולוג המסגרת. (נספח 3.3. ברמת שירות א') או דו"ח חינוכי בלבד (ברמת שירות ב-ג), המסתמכים על מסמכים קבילים קודמים. מעבר מהגן לבית הספר מחייב הערכה ואבחנה מקצועית גם אם היו קודם. מעבר לחטיבה ותיכון אינם מחייבים אבחון פורמלי. זאת בתנאי שהאבחנה עדיין נכונה, אין החמרה ברמת החינוך המיוחד הנדרשת, המסגרת מתאימה, וההורים מסכימים.

כל זה נכון ללקויות כרוניות: אוטיזם, מוגבלות שכלית וגבולית, לקויות למידה, לקויות קשב, לקות חושים, שיתוק מוחין, נכות פיזית. לא כולל הפרעות נפשיות, התנהגותיות, עיכוב התפתחותי.

ועדת ערר (סעיף 3 בחוזר המנכ"ל).

תוצרים אפשריים:

- קבלת הערר ושינוי החלטת ועדת השמה, כולל שינוי אפיון לקות ו/או אפיון לשיבוץ.
- החזרת העניין לוועדת ההשמה.
- דחיית הערר.
- פרטיכול הוועדה.

מערערים: הורה, תלמיד, נציג ארגון ציבורי.

משתתפים:

חברי ועדה: נציג מנהל המחוז (יו"ר), פסיכולוג חינוכי מחוזי או נציגו, מפקח חינוך מיוחד, עובד סוציאלי, רופא מומחה, הורה לילד בעל צרכים מיוחדים, נציג ארגונים ציבוריים. כולם במינוי רשמי.

יוזמנו: ההורים והתלמיד, הגורם שערער, נציג הרשות המקומית, נציג השפ"ח, נציג מסגרת החינוך. נדרשת הסכמת הורים להצגת הנתונים על ידי השפ"ח.

מסמכים נדרשים:

יו"ר ועדת ההשמה יעביר את המסמכים שעמדו לפני ועדת ההשמה, דו"ח חינוכי עדכני על פי דרישה מהמסגרת החינוכית, ומסמכים חדשים שיבחרו המערערים להביא. המסמכים ישמרו בשפ"ח לאחר הדיון.

לוח זמנים:

הגשה תוך 21 יום מיום קבלת ההחלטה בוועדת ההשמה, ועד 31 במאי. סיום דיוני הוועדה עד 31 ביולי.

חזרה
לתרשים
זרימה

ועדת שיבוץ (חוזר מנכ"ל אוכלוסיות מיוחדות 19-1.2 אפריל 1999).

תוצרים:

- החלטה על שיבוץ תלמיד במסגרת חינוך מיוחד ספציפית לפי החלטת וועדת השמה, ביישוב או מחוץ לו.
- שיבוץ תלמידים שהופנו לחינוך מיוחד בישוב מיישובים אחרים.
- המלצה על פתיחת מסגרות חינוך מיוחד חדשות בתיאום עם ועדת השילוב היישובית, הפיקוח הכולל, או מנהל המחוז.

פרמטרים לשיבוץ:

צרכי התלמיד המיוחדים, גילו, החלטת וועדת ההשמה, מרחק המסגרת החינוכית ממקום מגורי התלמיד, אפיון החריגות.

משתתפים:

מנהל או נציג אגף החינוך (יו"ר), מפקח חינוך מיוחד. מנהל או נציג השפ"ח יוזמן כמייעץ אודות המסגרת המתאימה.

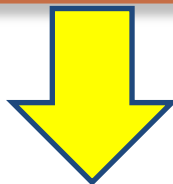
מסמכים נדרשים:

החומר שעמד לפני ועדת השמה. (לגבי תלמיד חוץ – טופס סיכום החלטת ועדת ההשמה, וחוות דעת פסיכולוג חינוכי של המסגרת בה לומד כעת). נתוני מערכת: מיפוי מסגרות החינוך ברשות המקומית ובאיזור, רשימת תלמידים לשיבוץ מהיישוב ומישובים אחרים.

לוח זמנים:

מיפוי מוסדות החינוך על ידי מפקח החינוך המיוחד – עד 31 במארס. דיונים בוועדת השמה – עד 31 במאי דיון בוועדת שיבוץ עד 10 ביולי.

חזרה
לתרשים
זרימה

העברה מחינוך מיוחד לחינוך רגיל (סעיף 2.2.4 בחוזר המנכ"ל)

- אינה דורשת ועדת השמה.
- ההליך:
- דיון בין מקצועי והחלטת כל הגורמים המקצועיים במסגרת החינוך.
- זימון ההורים לדיון.
- העברת הפרוטוקול מהדיון חתום על ידי מנהל מסגרת החינוך למפקח על החינוך המיוחד.
- המפקח על החינוך המיוחד מעדכן את המפקח הכולל ואת מחלקת החינוך ביישוב.
- הרשות תתעד את ההחלטה במערכת ועדות ההשמה האינטרנטית.